

הרי לאחריו ובא לו לפניו נמו, אמאי חייב, הא לא אתעביד מחשבתו?

ומתרצינן: אמר רבי אלעזר: תברא! מי ששנה זו לא שנה זו. תנא דרישא פוטר אף בסיפא, ותנא דסיפא מחייב אף ברישא, שדין אחד להם.⁽³⁾

אמר רבא: ומאי קושיא? דילמא לפניו ובא לו לאחריו היינו טעמא דפטור, דנתכוון לשמירה מעולה ועלתה בידו שמירה פחותה. ואנן סהדי דלא ניחא ליה בכך.

אבל לאחריו ובא לו לפניו, היינו טעמא דחייב, דנתכוון לשמירה פחותה ועלתה בידו שמירה מעולה, וכל שכן דניחא ליה.

אלא מאי, מה היתה הקושיא לכתחילה, שהרי רבא תירץ כה פשוט?

דיוקא דמתניתין קשיא!

דקתני רישא רישא המתכוין להוציא לפניו ובא לו לאחריו פטור, ומשמע שדוקא משום שעלתה בידו שמירה פחותה ממה שהתכוין. הא מתכוין לאחריו ובא לו לאחריו, כלומר שלא זו החפץ ממקומו, חייב. ולא אמרינן

פטור, לפי שלא נתקיימה מחשבתו. שכוונתו היתה לשמירה מעולה ובסוף נעשתה שמירה פחותה, והוי ליה כ"מתעסק".

אבל נתכוין להוציא לאחריו ובא לו לפניו — חייב, כדמפרש בגמרא.

באמת אמרו: האשה החוגרת בסינר ותלתה בו דבר להוציאו בשבת, בין מלפניה ובין מלאחריה, כלומר אפילו נתכונה להוציא מלפניה ובא לו לאחריה — חייבת. שכן ראוי להיות חוזר. שדרכו של סינר להתהפך, ומלכתחילה ידעה שסופו להתהפך, והרי נתקיימה מחשבתה.

רבי יהודה אומר: אף מקבלי פתקין של המלך כדי למוסרם לרצים חייבים, אפילו לא נתקיימה מחשבתן. כגון שהוציאו על מנת למוסרם לרץ זה ונתנו לרץ אחר. לפי שהדבר מצוי כשדבר המלך נחוץ ואינו מוצא רץ זה ונותנו לאחר, ועל דעת כן הוציא מלכתחילה.⁽²⁾

גמרא:

והוינן בה: מאי שנא לפניו ובא לו לאחריו דפטור, משום דלא אתעביד מחשבתו.

ולפעמים לא אמרינן כן על מקום, והיינו שאם כל העולם היו נוהגין כאותו מקום אילו היו באותו מצב, כגון שבמקום אחד סוחטין רימונים כי גדלים אצלם הרבה רמונים, בזה לא אמרינן בטלה דעתן אצל כל אדם, וכל העולם נאסר בגללן לסחוט רימונים בשבת, כי כל העולם היו נוהגין כן אילו היו להם הרבה רימונים, וחשיב דבר העומד לסחיטה.

3. לכאורה א"כ הו"ל לתנא דרישא למינקט לאחריו ובא לפניו דפטור ותנא דסיפא הו"ל למינקט לפניו ובא לו לאחריו דחייב שהוא יותר רבותא, אלא דהגמ' סברה השתא דאין חילוק ביניהם ואין רבותא בזה יותר מזה, תוד"ה תברא.

2. וכל הראשונים מפרשים דומיא דאשה